

La independència bàltica obre camí a l'antiga Unió Soviètica

L'hora de les repúbliques

La Unió Soviètica, tal com l'hem coneguda durant les últimes dècades, ja és només un record. En totes les repúbliques que la integraven es busca definir d'una nova manera les relacions entre elles i el poder central. Vicent Partal n'analitza la situació república a república.

Armènia

—Extensió: 29.800 km²
—Habitants: 3.305.000 (93'3% armenis, 1'5% kurds).

—President: Levon Ter Petrossian (nacionalista).

—Tractat de la Unió: Celebrarà un referèndum sobre la independència el 21 de setembre però podria acceptar alguna classe d'acord confederal.

—Economia: Produïx el 7'7% de l'energia elèctrica de l'URSS i la major part del conyac. També és important per la mineria.

—Armament nuclear: No té armament nuclear.

—Problemes ètnics o de frontera: Armènia viu en guerra amb l'Azerbaidjan per la possessió del Nagorno-Karabakh. El conflicte ha causat ja més de 800 morts.

També té uns petits problemes de delimitació de fronteres amb Geòrgia en la regió de Rustavi.

Azerbaidjan

—Extensió: 88.600 km²
—Habitants: 7.145.000 (78% àzeris, 7'9% russos, 7'9% armenis).

—President: Aiaz Mutalibov, comunista. Partidari descarat del colp d'estat. La policia va reprimir un míting del Front Popular, contra el colp, després que aquest hagués fracassat.

—Tractat de la Unió: És partidària de firmar-lo.

—Economia: La capital, Bakú, és la principal refineria soviètica. L'Azerbaidjan produïx el 8% del cotó de l'URSS i té una important indústria pesquera.

—Armament nuclear: No en té.

—Problemes ètnics o de frontera: Guerra oberta amb Armènia pel Nagorno-Karabakh. Té problemes per la delimitació de la frontera amb Geòrgia.

Bielorrússia

—Extensió: 207.600 km².

—Habitants: 10.200.000 (79'4% bielorussos, 11'96% russos, 4'2% polonesos)

—President: Nikolai Dementéi, comunista partidari del colp. Ha dimitit.

—Tractat de la Unió: Havia acceptat signar-lo, però el Parlament va proclamar la independència el 25 d'agost, després de la dimissió del president. El Parlament, el domina el PCUS.

—Economia: Produïx el 21% de les motocicletes i l'11% de les neveres i els televisors.

—Armament nuclear: A Bielorrússia hi ha míssils balístics intercontinentals mòbils.

—Problemes ètnics o de frontera: Bielorrússia reivindica recuperar els territoris que va cedir a Lituània després de la segona guerra (Vilnius i el nord-est). A l'oest, la minoria polonesa reivindica un estatut d'autonomia o tornar a ser part de Polònia. A Polònia hi ha partits que reivindiquen una part de Bielorrússia i la majoria de Lituània.

Estònia

—Extensió: 45.100 km²
—Habitants: 1.573.000 (61% estonians, 30% russos).

—President: Arnold Rütel, independentista.

—Tractat de la Unió: Estònia es va proclamar independent el 20 d'agost.

—Economia: República altament industrialitzada i amb una gran diversitat de productes de consum.

—Armament nuclear: No n'hi ha, però té una important instal·lació de radars del sistema de vigilància nuclear.

—Problemes ètnics o de frontera: La regió oriental del país, al voltant de Narva, és de majoria russa i hi ha intents d'incorporar-la a Rússia. Té unes petites discussions pel traçat de frontera amb Letònia i Rússia.

Geòrgia

—Extensió: 69.700 km².

—Habitants: 5.449.000 (68% georgians, 9% armenis, 7'4% russos).

—President: Zviad Gamsakhurdia.

—Tractat de la Unió: Declarà la independència el 23 d'agost del 1990.

—Economia: Produceix el 95% del tè.

—Armament nuclear: No en té.

—Problemes ètnics o de frontera: Té greus problemes amb dues de les seues repúbliques (**Abkhàzia** i **Ossètia**), els habitants de les quals no són georgians i volen continuar formant part de l'URSS. Ossètia ha demanat ser incorporada a la regió osseta de la federació russa. A més

hi ha una república de georgians però musulmans: Atjària. Els turcs meskhets, que van ser expulsats de Geòrgia abans de la invasió nazi i deportats a l'Àsia Central, reclamen tornar-hi.

Geòrgia té petits problemes de reivindicacions de frontera amb Armènia i l'Azerbaidjan.

Kazakhstan

—Extensió: 488.100 km².

—Habitants: 16.538.000 (37% kazakhs, 36% russos, 6% ucraïnesos).

—President: Nursultan Nazarbaiev. co-

munista, aliat d'Eltsin.

—Tractat de la Unió: Partidaris de signar-lo i de crear una confederació sota el nom d'Unió Lliure de Repúbliques Sobiranes.

—Economia: Produceix una tercera part del blat soviètic i el 19% del carbó.

—Armament nuclear: És una de les principals bases de proves atòmiques. També té sitges de míssils i esquadrans de bombarders atòmics.

—Problemes ètnics o de frontera: El Kazakhstan té nombrosos problemes de frontera amb tots els seus veïns. Amb els russos discuteixen per la possessió de les àrees d'Astrakan, Volgograd, Orenburg, Omsk, Kurgan i Altai. La **Karakalpàkia**, actualment a l'Uzbekistan, reclama formar part del Kazakhstan. Amb l'Uzbekistan es discuteix també el traçat de la frontera nord-central. Amb Turcmènia discuteix per la regió de Malgistauski. Amb el Kirguizistan hi ha un conflicte per la possessió de les regions d'Alma Ata i de la frontera nord-occidental, en la ciutat de Przhevalsk.

El principal problema ètnic dins el Kazakhstan el provoquen els **alemanys** soviètics, la majoria del milió i mig dels quals hi viuen. Els alemanys reclamen la creació d'una república alemanya al nord del Kazakhstan o bé la seua reinstal·lació a Kaliningrad, entre Polònia i Lituània.

Kirguizistan

—Extensió: 198.000 km².

—Habitants: 4.372.000. (52'4% kirguis, 21'5% russos, 12'9% uzbecs).

—President: Askar Akàiev.

—Tractat de la Unió: Accepta el Tractat però ha demanat, després del colp, una nova redacció del text.

—Economia: És una de les repúbliques més pobres, encara amb un alt índex de nomadisme. Produceix el 4% de les rentadores soviètiques.

—Armament nuclear: No en té.

—Problemes ètnics o de frontera: Manté problemes de frontera amb les repúbliques veïnes del Tatjikistan, l'Uzbekistan (a les valls d'Osh i Fergana, on hi ha hagut enfrontaments amb morts) i el Kazakhstan.

Letònia

—Extensió: 65.589 km².

—Habitants: 2.681.000 (51% letons, 34% russos).

—President: Anatoli Gurbanov, independentista.

—Tractat de la Unió: Es declarà independent el 20 d'agost.

—Economia: Altament industrialitzada. Produeix equipament electrònic i maquinària pesant, incloent-hi el 17% de les ràdios que es venen a l'URSS.

—Armament nuclear: Als ports letons hi ha la major part de la flota del Bàltic, part de la qual transporta armament nuclear.

—Problemes ètnics o de frontera: Discuteix amb Rússia pel traçat de frontera en la regió de Pskovsk, on hi ha alguns pobles de parla letona. També té uns petits problemes amb Estònia.

Moldàvia

—Extensió: 33.700 km².

—Habitants: 4.341.000 (63'9% romanesos, 14% ucraïnesos, 12% russos).

—President: Mircea Snegur. independentista partidari de la reunificació amb Romania.

—Tractat de la Unió: Es declarà independent el 27 d'agost, "com a primer pas cap a la reunificació amb Romania".

—Economia: Agrícola. Produeix el 33% del vi.

—Armament nuclear: No en té.

—Problemes ètnics o de frontera: La població russa, que habita a la riba dreta del Dniéster va proclamar l'any passat una **República de Nova Rússia**. Aquesta república, no reconeguda pels moldaus, és dirigida per Igor Smirnov, que donà tot el suport al colp d'estat. Nova Rússia rebutja la declaració d'independència de Moldàvia.

També la minoria dels gagauzis (musulmans) va proclamar l'any passat una república separada que tampoc accepta la independència moldava.

Rússia

—Extensió: 17.075.400 km².

—Habitants: 147.386.000 (82'6% russos, 3'6% tàtars, 2'7% ucraïnesos).

—President: Borís Eltsin.

—Tractat de la Unió: Partidària de firmar-lo.

—Economia: Produeix el 91% del petroli, el 62% de l'energia elèctrica, el 91% de la fusta per a usos industrials, el 67% de les rentadores (en general el 57% de tots els electrodomèstics) i el 74% del peix.

—Armament nuclear: Concentra la major part de l'arsenal atòmic de l'antiga URSS.

—Problemes ètnics o de frontera: Rússia és una república que inclou 16 repúbliques autònomes, algunes d'elles amb una forta consciència nacional. Destaquen especialment el **Tatarstan**, **Baixkíria**, **Karèlia**, **Iacútia**, **Buràtia** i **Tuva**. Totes

Manifestació antimilitar a Tbilisi.

aquestes han demanat renegociar amb Rússia la seua pertinença a la federació. Però el govern rus no accepta cap declaració d'independència perquè totes les repúbliques estan envoltades de territoris russos.

A banda d'aquests casos hi ha altres que ni tan sols tenen estatut de república fins ara, però que esperen accedir a algun grau d'autogovern. Entre aquests destaca el cas del **alemanys del Volga**, els **jueus del Birobitjan**, a Sibèria, o els **tàtars cosacs**.

Algunes de les repúbliques federades mantenen problemes per la delimitació de frontera amb els seus veïns. És el cas, per exemple, de la frontera de Tuva.

Un cas especialment complicat és el de la regió del Caucas on hi ha, almenys, 16 casos de problemes de frontera o ètnics, dins del territori que pertany a la república russa. Entre aquests destaquen els intents d'unificar les regions **Txerkés**, els intents de creació de regions dels **cosacs** i dels **grecs**, o la secessió de diverses parts de Geòrgia, especialment **Atjària** i **Ossètia**, que volen incorporar-se a Rússia.

Pel que fa a problemes de frontera amb altres repúbliques, Rússia manté conflictes amb gairebé totes les repúbliques que l'envolten. Amb Estònia per Narva, amb Ucraïna per la regió de Rostov i la part sudoriental i amb el Kazakhstan, en sis o set punts distints.

Es pot dir que Rússia és la república més complicada des d'un punt de vista èt-

nic i la que podria tenir més problemes per reorganitzar el seu territori i adaptar-lo a la nova unió. Cal tenir en compte que les repúbliques autònomes també participen en l'elaboració del Tractat de la Unió.

Tatjikistan

—Extensió: 143.100 km².

—Habitants: 5.112.000 (58% tatjiks, 22'9% uzbecs, 10% russos).

—President: Kajar Makhàmov.

—Tractat de la Unió: No s'hi ha pronunciat encara de manera definitiva, però probablement estarà a favor de signar-lo.

—Economia: És una de les repúbliques més pobres de l'URSS. Només destaca per l'immens pantà de Nurek, que produeix molta energia elèctrica, i pel cotó.

—Armament nuclear: No en té.

—Problemes ètnics o de frontera: Tatjikistan ha tingut grans problemes ètnics els últims anys, ja que en el seu territori hi viuen petits grups distints, enfrontats entre ells de manera tradicional. La república s'ha declarat sobirana, però sense aclarir el significat d'aquesta proclamació.

Turkmenistan

—Extensió: 488.100 km².

—Habitants: 3.621.700 (68% turcmans, 12'6% russos, 8'5% uzbecs).

—President: Saparmurad Nijazov (comunista conservador).

—Tractat de la Unió: Partidària de firmar-lo.

Funeral pels morts en manifestacions a Geòrgia.

EFE

—Economia: La majoria de la república és un desert. Però produeix el 15% del cotó i l'11% del gas natural.

—Armament nuclear: No en té.

—Problemes ètnics o de frontera: Té problemes de frontera amb Uzbekistan, en les regions d'Aral, Bukhara i Tashausk.

Ucraïna

—Extensió: 603.700 km².

—Habitants: 51.704.000 (70% ucraïnesos, 20% russos).

—President: Leonid Kravtchok, comunista reformista.

—Tractat de la Unió: Declarà la seua independència el 24 d'agost, però ha quedat condicionada a la celebració d'un referèndum el pròxim 1 de desembre.

—Economia: Produeix el 26% del gra, el 56% de la dacsa, el 56% del sucre i una variada quantitat d'articles de consum.

—Armament nuclear: És una de les repúbliques amb més armes nuclears. Però està negociant amb Rússia el retorn de l'armament cap a la federació que presideix Borís Eltsin.

—Problemes ètnics o de frontera: L'oest d'Ucraïna està fortament russificat i hi ha grups que exigeixen unir-se a Rússia si Ucraïna s'independitza de fet. L'any passat també es va restaurar la República Tàtara a Crimea, que es partidària de mantenir-se dins l'URSS.

Amb les repúbliques veïnes també es mantenen problemes de frontera. Amb

Bielorússia per les regions de Gomel i Dzhitomirsk, amb Moldàvia per les regions de Txernoviski, Tiraspol i Odessa i per la creació d'una autonomia búlgara que ocuparia part del territori de les dues repúbliques i per l'adscripció a Ucraïna de la república russa de Moldàvia. Amb Rússia es discuteix per la frontera en la regió de Rostov.

Uzbekistan

—Extensió: 447.400 km².

—Habitants: 19.906.000 (68,7% uzbecs, 10,8% russos, 4% tàtars).

—President: Ismail Karimov.

—Tractat de la Unió: El parlament discuteix la seua posició encara. Però ha declarat la sobirania de la república.

—Economia: Produeix el 61% del cotó i el 5% del gas.

—Armament nuclear: No en té.

—Problemes ètnics o de frontera: Dins l'Uzbekistan hi ha la república de Karakalpakia que reclama unir-se a l'Uzbekistan.

A banda d'això hi ha problemes de fronteres amb el Turkmenistan, el Kazakhstan i la Kirguizistan, les tres repúbliques que l'envolten.

PROBLEMES DE FRONTERES EXTERIORS

A més dels problemes interiors dins de les diverses repúbliques, l'antiga Unió So-

viètica té també problemes de reivindicacions fetes per estats estrangers i veïns. Entre aquestes destaquen les següents:

—Amb el Japó hi ha un contenciós per la possessió de les illes Kurils. El govern soviètic havia acceptat abans del colp que era necessària alguna classe de negociació sobre aquest territori conquistat al final de la Segona Guerra Mundial i d'un gran valor estratègic.

—Alemanya podria tenir interès a recuperar part dels antics territoris alemanys també conquistats amb posterioritat a la II Guerra Mundial. Es tracta d'una part de la Mazúria que forma la regió de Kaliningrad, l'antic Konisberg. Una altra part de la Mazúria es troba en Lituània i Polònia. El govern soviètic, segons que es va saber la setmana passada, havia ofert a Alemanya la compra d'aquesta regió a canvi de la creació d'una àrea econòmica especial.

—A Polònia hi ha grups minoritaris que reclamen els territoris polonesos de Lituània i Bielorrússia i la creació d'una república de la Polònia de l'Oest.

—La República Popular Xinesa ha mantingut durant dècades diverses reivindicacions territorials en amplíssims trams de la frontera comuna. Aquestes reivindicacions han estat a punt de provocar guerres i han causat diversos morts.

—A Finlàndia hi ha grups que reivindiquen la pertinença al seu país de la república autònoma russa de Carèlia.

—Romania, a més de la reivindicació de la reunificació amb Moldàvia, també vol que li siguin tornats alguns territoris de la Bessaràbia que queden fora d'aquesta república.

—A Turquia hi ha grups i intel·lectuals que parlen de refer el gran espai turc que ocupava tota l'actual Àsia Central.

—Iran ha rebut la sol·licitud de la república autònoma del Nakhitxevan (Azerbaidjan) d'integrar-s'hi. El Nakhitxevan es va declarar independent fa dos anys.

—Hongria i Txecoslovàquia podrien reclamar la devolució d'alguns territoris, ara ucraïnesos, perduts després de la Segona Guerra Mundial.

Vicent Partal